

50 שנה למרד
בגיטאות ובמחנות
50 years since the
Uprisings in the Ghettos and
Concentration Camps

469 ■ 4 / 1993 ■ ניסן התשנ"ג

רשות הדואר
ISRAEL POSTAL AUTHORITY
שירותי הבולאי
PHILATELIC SERVICE

אך גם בגיטאות בעיירות קטנות כמו לאחוה, ז'טל, טוצ'ין, נובגורדק ואחרות היו גילויים של עמידה מול הצור, ונסיון להכות, להימלט ליער ולהצטרף לפרטיזנים.

א פיונים מיוחדים יש למרד במחנות ההשמדה. תנאי הקיום הנוראיים, ההשפלה וההתעללות, ומעל לכל העמידה יום יום בפני סכנת המוות לא שברה את רוח האסירים.

במחנות טרבלניקה, סוביבור, טרבניקי ואשוויץ התחוללו מרידות בראשן עמדו אסירים לוחמים שהקימו מחתרת לוחמת גם במחנות המוות.

באוגוסט 1943 פרץ המרד במחנה טרבלניקה, שבמהלכו הצליחו מאות אסירים יהודים לפרוץ את גדר המחנה. רק 70 מהם הצליחו להשאר בחיים.

באוקטובר 1943 התחולל המרד בסוביבור, במהלכו נהרגו 11 גרמנים ואוקראינים. 300 מהמורדים הצליחו להימלט, אך רק 50 מהם נשארו בחיים.

באוקטובר 1944 מרדו אסירים של "הזונדרקומנדו" באשוויץ והרסו לפחות תא גזים אחד. כל משתתפי המרד נפלו בנסיון התמרדות זה.

אברהם שריד - בנימין אנוליק
בית לוחמי הגיטאות

אודות המעצבת

רות אברהמי נולדה בשנת 1966 בתל-אביב.
למדה באקדמיה לאמנות "בצלאל"
בין השנים 1987-1991.
עובדת כיום בתור מעצבת במשרד
לעיצוב גרפי בתל-אביב.

Ruth Avrahami was born in 1966 in Tel-Aviv.
From 1987 to 1991 she studied at the Bezalel
School of Art and today she is working as a designer
in a graphic studio in Tel-Aviv.

המעצבת: רות אברהמי
THE DESIGNER: RUTH AVRAHAMI

מ רד גיטו ורשה הוא ההתקוממות העירונית הראשונה באירופה הכבושה והגדולה ביותר של היהודים נגד הצור הנאצי.

המרד פרץ ב-19 באפריל, בליל סדר הפסח היהודי. אוכלוסיית הגיטו ששרדה לאחר המשלוחים ומחנות המוות בקיץ 1942 התפכחה מכל אשלייתיה בעבר, והחלה להבין שהגרמנים מתכוונים בעצם לחיסול סופי של יהודי גיטו ורשה באמתלה של "העברה למחנות עבודה".

המחתרת הלוחמת הבינה את מהלך הדברים עוד לפני כן והקדישה את הזמן שנותר להכנות ליום המבחן. מתוך ידיעה ברורה, שבסופו של דבר מחכה ליהודים קץ מר. משאת הנפש הייתה להתייצב מול האויב עם נשק ביד ולהוכיח לו, ולעולם כולו, את עוז הרוח שבהגנה על כבוד הלוחם היהודי ולאץ את האויב לשלם מחיר דמים, גם אם אין להם סיכויים לנצח.

ב-19 באפריל נכנסו הגרמנים לגיטו כדי לבצע את זממם ונתקלו ברחובות שוממים. מהחלונות ומהגגות נחתה עליהם אש קטלנית ואילצה אותם לסגת.

מיד לאחר יום הקרבות הראשון הזעיקו הגרמנים תגבורת. הם החלו להרוס את הגיטו, בית אחר בית. הלוחמים נאלצו לרדת לבונקרים כדי להמשיך בלחימתם.

במשך כל ימי הלחימה ליוו אנשי הגיטו את האוהזים בנשק. אנשי הגיטו הבינו שאין מוצא, זולת מאבק מזוין בצור.

מרד הגיטו ארך קרוב לחודש. בשלב מסוים הצליח חלק מהלוחמים לעבור לצד הארי דרך תעלות הביוב, ושם המשיכו במאבק הפעיל.

רק ב-16 במאי יכול היה המפקד הגרמני להודיע לממוניו "שהרובע היהודי בוורשה חדל מלהתקיים".

מרד גיטו ורשה יירשם בהיסטוריה כביטוי לנחישות ולשותפות הגורל של המוני היהודים בגיטו המושפל והמורעב ושל לוחמי המרד הנועזים. הם ניצבו מול האויב הנאצי ונאבקו בו זמן ממושך יותר משעמדו נגדו מדינות באירופה.

ג יטו ורשה לא היה יחיד בהנפת נס המרד נגד הצור הנאצי. בגיטאות רבים, גדולים וקטנים, התארגנה מחתרת לוחמת שהחליטה לאחוז בנשק ולהתנגד לביצוע תכנית חיסול הגיטו.

בערים רבות כמו קראקוב, וילנה, ביאליסטוק, בנדן, צ'נסטוכוב התארגנה מחתרת לוחמת, שמצאה דרך להתקשר עם מפקדת הארגון היהודי הלוחם ("א"ל) בוורשה. קשר זה התקיים בתנאים קשים ובמיוחד הודות למספר רב של קשריות שחרפו את נפשן כדי לבצע את שליחותן. רבות מהן מסרו את נפשן, אחדות מהן מצאו את מותן מבלי שזהותן היהודית תיוודע ברבים.

עזרת ורשה, בתוקף הנסיבות, הייתה דלה ובגיטאות היה צריך לגלות תושייה ולהפעיל דמיון כדי למצוא את הדרכים להשגת נשק.

50 years since the Uprisings of the Jewish People in the Ghettos and Concentration Camps

The Warsaw Ghetto Uprising was the first urban uprising in occupied Europe and the largest uprising of the Jews against the Nazi oppressor.

The Uprising broke out on 19 April, on the eve of the Jewish Passover. The Ghetto population which had managed to survive, following the massive deportations to the death camps in the summer of 1942, no longer nursed their earlier illusions, and had begun to understand that the Germans, under the pretence of "transferring to work camps", meant in fact to exterminate all the Jews in the Warsaw Ghetto.

The underground fighters had understood what was happening even beforehand and for months devoted themselves to preparing for the moment of trial. They were totally aware that at the end of the day a bitter fate awaited the Jews, and that the immediate moral imperative was, weapon in hand, to face the enemy and to show him and the whole world, valour in protecting the honour of the Jewish fighter, and to force the enemy to pay a price in blood, even though there was no chance of victory.

And so on April 19, when the Germans entered the Ghetto to carry out their evil design, they were met by silent streets. But from the windows and rooftops they were subject to deadly fire and were obliged to retreat. After the first day's fighting, the Germans immediately called for reinforcements which began to destroy the Ghetto building by building. The Jewish fighters had to take refuge in bunkers to continue their armed struggle.

Throughout the resistance the people of the Ghetto joined, out of solidarity and identification, the weapon-holding fighters, once they too understood that while there was no way to survive, the way to maintain honour was through armed struggle against the oppressor.

The Ghetto Uprising lasted close to a month. At a certain stage some of the fighters managed to get out of the Ghetto through the sewers, and they continued to fight actively on the outside.

Only on 16 May could the German commander inform his superiors that "the Jewish Quarter in Warsaw has ceased to exist".

The Warsaw Ghetto Uprising will be recorded in history as an expression of the tenacity and common fate of the Jewish masses, humiliated and starved in the Ghetto, whose courageous fighters resisted the Nazi enemy in an armed struggle which lasted longer than resistance in some European countries.

The Warsaw Ghetto was not unique in raising the banner of revolt against the Nazi oppressor. In many ghettos, large and small, a fighting underground was organised and it was resolved that on the day the Germans tried to annihilate the ghetto, they would oppose them with all the weapons at their disposal. In cities such as Cracow, Vilna, Bialystok, Bendin and Czestochowa a fighting underground was formed and managed to make contact with the headquarters of the Fighting Force in Warsaw. Communications were maintained through the most difficult of circumstances, due to the large number of messengers who sacrificed their lives in order to carry out their mission, some of whom without their Jewish identity being known.

In the circumstances, the aid which other ghettos could get from Warsaw was slight and they had to rely on their own resourcefulness and imagination to get hold of weapons. However, even in the ghettos of small towns such as Lachwa, Zhetel, Tuchin, Novogrudok and others, there were

חותמת יום ההופעה FIRST DAY CANCELLATION

attempts to stand up to the Nazis, to attack the oppressor and wherever possible to find a way to escape to the woods to join the partisans.

The uprisings within the death camps were different. The animal conditions under which people lived, the humiliation and the abuse and more than anything else the daily contention with the danger of death did not break the spirit of the prisoners. And in the Treblinka, Sobibor, Trevniki and Auschwitz Camps there were rebellions instigated by prisoners prepared to fight and who also managed to set up a fighting underground within the death camps themselves.

In August 1943 the Treblinka Camp Uprising broke out during which hundreds of Jewish prisoners succeeded in breaking through the camp fence, though only 70 survived. In October 1943 an uprising broke out in Sobibor Camp, in which 11 Germans and Ukrainians died. 300 prisoners succeeded in escaping, but only 50 survived.

In October 1944 the uprising of the prisoners of the Sonderkommando in Auschwitz broke out and they succeeded in destroying at least one gassing unit. All the participants in the uprising died in this attempt at rebellion.

**Avraham Sarid-Benjamin Anolik
Beit Lohamei HaGetaot (Ghetto Fighters' House)**

הבול הונפק במשותף על ידי ישראל ופולין. בשני הבולים מופיע ציור זהה המסמל את עמידתם הנועזת של לוחמי המרד מול הצורר הנאצי. הכיתוב בבול מופיע בעברית ובפולנית.

The stamp is a joint issue of Israel and Poland. The design of the stamp, symbolizing the courageous resistance of the revolutionary fighters against the Nazi oppressor, is identical for both countries. The inscription on the stamp is in Hebrew and Polish.

50 years since the Uprisings in the Ghettos and Concentration Camps

Issue: April 1993
Designer: Ruth Avrahami
Size: 25.7 mm x 40 mm
Plate no.: 177
Sheet of 15 stamps, Tabs: 5
Printers: E. Lewin-Epstein Ltd.
Method of printing: Offset

Cinquanteaire de la Revolte des Ghettos et Camps de Concentration

Emission: Avril 1993
Dessinateur: Ruth Avrahami
Format: 25.7 mm x 40 mm
No. de planche: 177
Feuille de 15 timbres, Bandelettes: 5
Imprimerie: E. Lewin-Epstein Ltd.
Mode d'impression: Offset

Cincuentenario del Levantamiento de los Ghettos y de los Campos de Concentracion

Emission: Abril de 1993
Dibujante: Ruth Avrahami
Tamaño: 25.7 mm x 40 mm
No. de plancha: 177
Pliego de 15 sellos, Bandeletas: 5
Imprenta: E. Lewin-Epstein Ltd.
Sistema de impresion: Offset

השירות הבולאי
שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021
Philatelic Service
12 Sderot Yerushalayim, 68021, Tel-Aviv-Yafo